

פנינה לשבת פרשת תצוה תשע"ה

מחשבה פנימית (יואל אופנהיימר)

"אדם נמצא היכן שמחשבותיו נמצאות"
(הבעל שם טוב)

ביאור:

רצונות האדם באים לידי ביטוי במציאות במחשבה, דיבור, ומעשה. המחשבה היא ההתגלות הראשונית של הרצון, לפעמים נשאר בשלב זה במוח האדם, ולפעמים מתגלה בעולם ו"מתלבשת" בדיבור ובמעשה. המחשבה, או הכוונה שמאחורי המעשה היא זו שצובעת אותו ונותנת לו את הגוון המוסרי – רוחני האמתי שלו.

דוגמה: אדם עוזר לשכנו לתקן את רכבו. אם הוא עושה זאת על מנת שהשכן יעזור לו בתמורה בעת הצורך, הפעולה נובעת משיקול של אינטרס אישי ותו לו. אם הוא עוזר לו מתוך נתינה נקיה, ללא ציפייה לתמורה כל שהיא, הפעולה באה ממקום של אהבה טהורה שאינה תלויה בדבר. אותו מעשה בדיוק, שתי מדרגות שונות לגמרי, והכל תלוי רק במחשבה!

רפואת הנפש (אסף אהרון מכבי)

עיוות הבינה

שלום עליכם אנשי חיל, התוצאה של עיוותי החכמה שלמדנו היא תמונה שגויה ולא נכונה של המציאות והחיים, מה שמוליד רגשות ומעשים בעלי תוצאות שליליות ומיותרות לחלוטין בחיי האדם. חכמה צריכה לראות אמת, את העובדות כמו שהן ולא לראות רק חלקים! **לפתח חכמה הכוונה לפתח ראייה הנאמנת למציאות כמו שהיא באמת.** התחום השני בעיוותי החשיבה קשור **בבינה**. שהיא המסיקה מסקנות ומפרשת פירושים על פי נתון מסוים. חלק גדול מתודעתנו נוצר מהסקת מסקנות ופרשנות על מה שקורה לנו ומסביבנו. העיוות הכללי בבינה הוא '**הסקת מסקנות מוטעות**', זה יכול להופיע בכמה אופנים עליהם נלמד היום ובפעמים הבאות ב"ה: העיוות הראשון הוא '**קריאת מחשבות**': זאת אומרת שקרה לו אירוע מסוים או שהתנהגו אליו בצורה מסוימת, אותו אדם כבר מבין מזה כך וכך דברים ומסיק שככה זה! לדוגמא: אדם שמאחרים לו לפגישה. שכלו ישר ממהר להסיק מסקנות, כגון: 'הוא בעצם לא רוצה לבוא', 'הוא חושב עלי כך וכך', 'בטח קרה לו אסון' וכ"ו. הוא מפרש את השני ומסיק עליו מסקנות בלי שבאמת מודע לעובדות האם זה באמת כך?! הוא אפילו לא עשה שום בירור לפני שמיהר לפרש. **הפיזיות בהסקת מסקנות ללא היצמדות לעובדות עלולה להוליד עיוות!** על זה נאמר 'הווה דן את כל האדם לכף זכות' אם אתה כבר נוטה לפרש אדם או מקרה בצורה מסוימת בלי בדיקה עובדתית של המציאות, לפחות תפרש לכף זכות. **תיקון** עיוות זה הוא על ידי היצמדות לעובדות (חכמה נכונה), אז נסיק מסקנות נכונות שגם אותן עלינו להיזהר לא לנעול ללא בירור. אנשים עם מצבים רגשיים בעיתיים, מלאים במסקנות רבות של מה אנשים חושבים עליהם, בזמן שבפועל זה לא נכון. זה סבל נורא ומיותר! שבוע הבא בעזרת ה' יתברך נמשיך ללמוד על עיוותי הבינה. תודה ושבת קדושה וטהורה לכולם

.א.א.

בכל שאלה והתייעצות בנוגע לטיפול יהודי (גוף ונפש) ניתן לפנות לאסף-

asaf_maccabi@walla.com

050-6717833

הפרשה בדרך ה"שפת אמת" (הרב מנחם סוכות)

למה צריך תכשיטים?

בתחילת הפרשה מסופר על התפקיד הרוחני הראשון שמתבקש משה לתת לאחר – לאחיו ולמשפחתו, **וְאַתָּה, הַקָּרֵב אֵלַיךְ אֶת אֶהֱרֹן אַחִיךָ וְאֶת בְּנָיו אִתּוֹ, מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְכַהֵנוּ לִי. אֶהֱרֹן, נָדָב וְאָבִיהוּא, אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן.**

המדרש מתאר זאת כקושי: **"כְּשֶׁאָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: וְאַתָּה הַקָּרֵב אֵלַיךְ, הֲרַע לּוֹ"**, מדוע? האם לא היינו מצפים ממשה, העניו מכל אדם, שלא ירצה שכל תפקידי הקדושה יישארו בידי, שיוכל לשמוח עם העברת חלק מהתפקידים לאחר ובפרט כשזה אחיו הגדול? נקדים שאלה נוספת, שאלה של בעלי התוספות, במסכת שבת אומרת הגמרא: **אמר רב יהודה, אמר רב: אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שלטה בהן אומה ולשון. שנאמר "ויהי ביום השביעי, יצאו מן העם ללקוט", וכתוב בתריה [-וכתוב מיד אחר כך] "ויבא עמלק". ומקשים בעלי התוספות, הרי אותה השבת בה יצאו מהעם ללקוט מן, לא הייתה שבת ראשונה. שהרי ישראל קיבלו את השבת כבר בזמן חנייתם במרה.**

בזמן החניה במרה נאמר **"שֵׁם שָׁם לּוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ"**, כשחכמנו מלמדים אותנו ששבת ניתנה במרה, האם המשמעות היא שהקב"ה החליט לגלות לעם חלק מהתורה אותה הוא עתיד לתת בסיני? כשחז"ל מלמדים אותנו שהאבות קיימו את כל התורה כולה, מה זה אומר? הרי עדיין לא ניתנה התורה, המצוות עדיין לא נמסרו. ובכלל, איזו משמעות יש לאמירה המהוללת של בני ישראל "נעשה ונשמע", הרי קודם השמיעה הם עדיין לא יודעים מה לעשות?

ניתן להבין את הדברים אחרת. התורה היא הדרך המכילה את שורש המצוות, השורשים שאינם צריכים את העולם הפיזי בכדי להתקיים. המצב אותו אנו מכירים, הוא מצב בו אין לנו איך להתחבר לשורש המצוות בלי לעורר אותן על ידי הפעולות הגשמיות. זו תוצאה של החטא, של ירידה, אך לא היה חייב להיות כך.

במרה ה' נתן לנו את השבת, את היכולת להיות במקום העמוק והנשגב שהוא שבת, **כִּי-ה' נָתַן לְכֶם הַשַּׁבָּת.** הבורא "שם לנו" חוק ומשפט, לא היה צורך בסממנים הארציים. "שבת ראשונה" אינה הגדרה כרונולוגית, היא מהותית. השבת הראשונה הזו, הנקייה, היא שאילו שמרנו אותה כפי שהיא, לא יכולנו ליפול לשעבוד. ההבדל בין קיום התורה ברמה הזו של האבות, לבין זה של דורותינו. מוגדר בפסוק, **זֶה שְׁמִי לְעֹלָם הָהָא זְכָרִי לְדֹר דֹּר.** האבות מחוברים לה' במקום שאין בו שכחה, שלא צריך זכירה. ואילו הדורות המאוחרים יותר, אנחנו, צריכים פעולות של חיבור, של הזכרה.

ישנו מדרש מעניין: **לְמָה הַדָּבָר דּוֹמָה? לְמֶלֶךְ שְׂכַעַס עַל אִשְׁתּוֹ, אָמַר, מִגִּרְשָׁה אֲנִי ... לֹא הִיא אִשְׁתִּי וְלֹא אֲנִי אִישָׁה. יָרַד לְשׂוּק, הִלֵּךְ לּוֹ אֶצֶל הַזֶּהָבִי. אָמַר לוֹ, עֲשֵׂה לְאִשְׁתִּי תְּכֵשִׁיטִים שֶׁל זָהָב. לְמִרְוֹת שֶׁבִפְשׁוּטוֹ הַמִּדְרָשׁ מְדַבֵּר עַל מֶלֶךְ שֶׁאֵהָבֵתוֹ לְאִשְׁתּוֹ מִתְגַּבֵּר עַל כַּעֲסוֹ. נִיתָן לְהַבִּין גַּם רִמְזוֹ לְמִצְבַּת שׁוֹנֵה, לְמִצְבַּת בּוֹ הַכַּעַס אֲכָן מִתְגַּבֵּר עַל הָאֵהָבָה הַפְּשׁוּטָה הַשׁוֹרָה בֵּין הַמֶּלֶךְ לְאִשְׁתּוֹ, אֲךָ, בְּכַדִּי לְשַׁמֵּר אֶת הַקֶּשֶׁר, מִשְׁתַּמֵּשׁ הַמֶּלֶךְ בְּ"תְּכֵשִׁיטִים", הוּא נוֹתֵן לְאִשְׁתּוֹ כְּלִים שִׁיפּוּ אוֹתָהּ בְּעֵינָיו. אֶת מְקוֹמָהּ שֶׁל הָאֵהָבָה הַפְּנִימִית, יִיקַח מֵעַתָּה הַיּוֹפִי הַחִיצוֹנִי.**

משה רבנו רואה במשכן וכליו, בבגדי הכהונה, תכשיטים שבאו ל"השלים" את החסר בקשר האמתי הפשוט. יותר מכך, **כִּי נָרַ מִצְנֶה וְתוֹרָה אֹר,** ה"נרות" של אהרון, המצוות, רחוקות כל כך מהאור אותה רצה משה להנחיל לישראל, מהחיבור הבלתי אמצעי לתורה. גם הם בעיניו תכשיטים חיצוניים. על כך הורע לו.

אך למרות הפירוד, למרות שאנחנו נמצאים בדרך בה צריכים למצוא את הקשר על ידי עזרים חיצוניים, נותרו עדיין נקודות חיבור בין שתי הדרכים. הקב"ה אומר למשה בסנה, **בְּהוֹצִיאָךְ אֶת הָעָם מִמִּצְרָיִם, תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה.** את הקשר הזה שבין יציאת מצרים, בין ההרגשה הנפלאה של הגאולה, לבין התורה, בא עמלק להרוס. אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עֲמֶלֶךְ בְּדֶרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם. ואותה אנחנו יכולים לתקן על ידי חיבור מחודש של הלב לקדושה, על ידי "סמיכת גאולה לתפילה".

מבט פנימי על דברי חז"ל על הפרשה (יואל אופנהיימר)

הפסוקים של הפרשה (שמות פרק כז)
(כ) ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד:

פשט הפסוק

אנו מצווים להדליק את המנורה במשכן בשמן זית זך.

האגדה על הפסוק (תלמוד בבלי מסכת מנחות פו ב)

תנו רבנן: "שמן זית זך כתית" [בפסוק שלנו] זך - אין זך אלא נקי. רבי יהודה אומר: כתית - אין כתית אלא כתוש. (...) וכתוב "ויקחו אליך" אמר רבי שמואל בר נחמני: אליך - ולא לי, לא לאורה אני צריך. שלחן בצפון ומנורה בדרום, אמר רבי זריקא אמר רבי אלעזר: לא לאכילה אני צריך, ולא לאורה אני צריך. "ויעש לבית חלוני שקפים אטמים" (מלכים א' ו) - תנא: שקופין [מבפנים] ואטומים [מבחוץ], לא לאורה אני צריך. "מחוץ לפרכת העדות באהל מועד" (ויקרא כ"ד) - עדות הוא [המנורה] לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, ואם תאמר: לאורה אני צריך, והלא כל ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו! אלא עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדותה? אמר רבא: זה נר מערבי שנותנין בה שמן כנגד חברותיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים.

נקודות למחשבה

המשכן, ובעקבותיו בית המקדש, ישב במרכז המחנה, כלב פועם המזרים חיות רוחנית לגוף כל האומה. הוא שימש מקום להתגלות השכינה (נוכחות ה' בעולם) עבור עם ישראל והעולם כולו. אבל אם אצל עובדי עבודה זרה, הפולחן הדתי נועד לספק את צרכי האליל, על ידי הקרבת דברי מזון ומתנות יקרות, הרי שזו איננה מטרת עבודת המשכן על פי התורה. המשכן מכיל פריטים כמו שולחן, מזבח ומנורה, אך אלו לא נועדו לצרכיו של הקב"ה. אפילו צורת הבניה של בית המקדש רומזת לרעיון זה. על הפסוק "ויעש לבית חלוני שקפים אטמים" מסביר רש"י: "רבותינו פירשו "שקופים" לשון ראייה ופתיחה, והשקפה פתוחים מבחוץ ואטומים מבפנים: קצרים מבפנים שלא כדרך שאר חלונות אחרות העשויות למאור, להראות שאינו צריך לאורה". במילים אחרות, חלונות המקדש לא נועדו להכנסת האור מהחוץ פנימה, אלא להפוך הוא, להקרין את אור המקדש לעולם החיצוני!

- קיים קשר הדוק בין השכינה, היא נוכחות ה' בעולם, לבין נשמת האדם ככתוב: **"מה הקדוש ברוך הוא מלא כל העולם - אף נשמה מלאה את כל הגוף"** (ברכות י א). ומהפסוק בספר משלי **"נר ה' נשמת אדם"** נרמז כי נרות המנורה מסמלות את האור הרוחני המחייה את כל המציאות, והיא הבשורה הנצחית של עם ישראל לאומות, שמוצאת את ביטויה העכשווי במנורה שבסמל מדינת ישראל המודרנית. בנוסף, הנר מסמל גם כן את התורה על פי הפסוק **"נר מצוה ותורה אור"**. אם נתבונן בסיפור הכלים במשכן, נראה שהמנורה נמצאת בצידה הדרומי והנר המערבי שלה (המחכר באגדתנו) פונה לקודש הקודשים, שבתוכו מונחים לוחות הברית. מנר זה, היונק את כוחו מהתורה, מדליקים את כל הנרות של המנורה.
- עם ישראל נמשלו לזית ככתוב **"מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתיתה, אף ישראל אין חזרין למוטב אלא ע"י יסורים"** (מנחות נג ב). עבד ה' הרוצה להקרין בסביבתו אור, צריך להידמות לתכונות של השמן של המנורה. הוא צריך לקבל את היסורים הבאים עליו באהבה מתוך הבנה שהם לטובה. עליו להיות "זך", ולעשות את כל מעשיו בטהרה ובקדושה, ולבסוף עליו להיות "כתית", לאחר ששבר בקרבו כל פרור של יצר הרע וגאווה.